

Szerkesztőségi iroda: Főutca 186. sz.
Ide intézendő minden a lap szellemi részé-
re vonatkozó közlemény.

Hirdetések elfogadtatnak a kiadó hiva-
lban Nagy Ferencz könyvkereskedé-
sében Gyulán.

Hirdetések díja: Egy négy hasábos Gar-
mondsor 5 kr. — Bélyegdíj 30 kr.

BÉKE

Előfizetési feltételek:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Az előfizetések bérmentesített levelekben
a lap kiadó hivatalához intézendők.

Hirdetvények ugyancsak a kiadó hivatal-
ban fogadtatnak el.

Politikai, közgazdászati és ismeretterjesztő hetilap.

Megjelenik hetenként egyszer, minden szombaton.

Legyünk demokraták.

(?) Minden kornak megvannak a maga törekvései, a maga eszméi. Minden kor felmutatja az emberi haladás egy-egy phasisát, mely végcéljai elérését mozdítja elő, s a világtörténelem századainak hosszú sora megérleli, tisztázza lassanként e nagy eszméket, hogy ezek az általános haladás világos felülről művének magaslatára lépesül szolgáljanak.

E nagy eszmék legnagyobbjainak egyike kétségkívül a demokratia. Nem csak azért, mivel a legszentebb emberi jogok elveit foglalja magában; nem csak azért, mivel a testvériség s egyenlőség magasztos tana benne nyer kifejezést: hanem azért is, mivel az általános előhaladás a demokratiából meríti erejét s ezzel van egybeforrva.

Nem szenved kétséget, hogy a demokratia nálunk Magyarországon is hatalmas előhaladásokat tesz; elvitázhatatlan, hogy mind törvényhozási, mind socialis intézményeinkben a demokratiai elvek irányadók, s ma már csak nagyon szűk térre van szorítva a kiváltságos idők fénykorán merengő azon kevesek hatása, kik tanáikkal s a multakhoz csökönő ragaszkodásukkal, a haladó korszellem világát elhomályosítani akarnak.

Es e jelenség — magában véve — kétségkívül minden elfogulatlan s fölvilágosult ember őszinte örvendezését vonná maga után, ha más részről a demokratikus mozgalmak hazánkban sok helyt és sokaknál oly ferde irány követésére nem szolgáltak volna alkalmul, mely irány azon mozgalmak értékének csökkenését, sőt teljes megsemmisülését vonta maga után.

Nem lehet czélunk a demokratia alapelvei fejtegetését ezúttal megkísérteni; nem magyarázni azt: melyek és minők azon tényezők, melyek a demokratiának hazánkban rendszeres és viszonyainkhoz mért fejlődését lehetővé teszik, — egyedül azon káros s magának a józan demokratiajelvének veszélyeztetésével járó jelenségek feltüntetését czélozzuk ez alkalommal, mely jelenségek a mennyire elegendők arra, hogy az elv komoly érvényesülését lehetetlenné tegyék vagy legalább messze hátravessék; úgy másrészt átalakulásunk mai viszonyai között, kétségtelenül csak sajnos zavart, összeütközéseket és hátrányt okozhatnak.

A parlamentaris kormányzati rendszer, az ennek lényegét tevő népképviselő által alkotmányunknak demokratiai alakot kölcsönözvén: csak saját érdekünkben fekvőt cselekszünk a midőn igyekezetünket a demokratiai elveknek hazánkban terjesztésére s elfogadtatására fordítjuk. Csak a haladó kor intő szava után indulunk, ha a hagyományos előítéletekkel szakítva, a modern intézményeket saját rozzant institúcióink helyébe átültetni siettünk; szegre akasztván mindazt, mi akár ódonágánál fogva a haladás keretében hasznavehetlen lom lehetne, akár az előítéletek satnya csemetéi táplálkozására szolgálhatna.

Törekedjünk a demokratia felé; legyünk demokraták.

De okkal és móddal. Ne kívánjuk, hogy óhajaink támadásukkal egy időben teljesülést is nyerjenek. Minden eszme, s kiváltképen nagy világjelentőségű eszmék megtestesülése időt, kitartást és türelmet igényel. Temérdek akadály

s az érdekek különfélesége óvatosságot s elnézést parancsolnak. Nem elég egy eszmét fölkapni: érlelődni kell annak gyümölesként, s mint Lamartine a szellemdús francia író mondja valahol: az emberek még a jót, az üdvöset sem szeretik magukra ostromoltatni.

Csakhogy nálunk nem tartják szem előtt ezen igazságokat. Hazánkban a legújabb idők sok oly jelenséget mutattak fel, mely jelenségek a demokratiával hozattak kapcsolatba, de a melyek ezzel semmi közösségben nincsenek; mert az önzés, népámitás vagy vastagtudatlanság bélyegét viselték magukon. És e visszaélések és fogalomzavar ha hova tovább növekedni fognak: mindennek, csak a józan demokratiának nem fognak termő földül szolgálni. Talán mondanom sem kell, hogy a demokratia címé alatt ez ellen elkövetett demagogikus merényleteket értem. Példákat akartok? Tudunk mindnyájan elegend; kicsinyben nagyban naponként észlelhetjük azokat magunk körül. — A szabadság buján termő föld, de gyomot is táplál éltető ereje.

Midőn egy álladalom, mint hazánk is mostanában, átmeneti idők vajútsáival küzd — ez idők tartamán át szükségkép némely — hogy úgy mondjuk — rend- és természetellenes jelenségek észlelhetők. Az interregnum küzdelmeit felhasználva, oly elemek kerülnek felszínre, melyek rendezett viszonyok között salakját képezik a társadalomnak. Hazánk átmeneti ideje (mert hisz a mostani idők kétségkívül az) szintén felszínre hozta ez elemeket, felszínre azon fonákosságokkal együtt, melyek után épen az átmenetre s állapotunk rendezetlenségére ismerünk. Ezt igazolja például már magában az is, hogy napjainkban a szabad szó és szabad mozgalmak napjaiban, a valódi hivatott tehetségek s az igazi érdemek mellett még oly emberek is bizonyos tekintély s elismerésben részesülnek, kik erre nem csak érdemtelnek, de sőt a kik arról, hogy így még valaha kiemelkedhetnek — álmodni sem mertek volna. Épen olyan ez, mint midőn a folyam megáradtában zavarossá lesz, s a meder salakja egybegyűlve a viznek máskor tiszta felszínével — együtt uszik tova.

Nem kevesebb ártalmára van a demokratia fejlődésének hazánkban, az úgynevezett ál-demokratia, mely negéyzettnek is mondható. Sokan, kiknek társadalmi állása vagy benső hajlama legkevésbé hozza magával a demokratia iránti ragaszkodást, csupán modern utánzási vágyból, vagy feltűnési viszketegből hirdetik fennen demokratikus érzelmeiket. Ismét sokan nagyravágyás vagy ambíciótól üzetve: mindenkít, ki akár értelmi akár egyéb tekintetben felettük áll, hogy így fejezzük ki magunkat: *terántani* igyekeznek. Czéljuk egyúttal népszerűséget is szerezni maguknak, melyet aztán nem a legtisztább czélokra használnak fel.

Az ál-demokraták egy válfaját képezik a „nagyságos“ demokraták, a mint őket egy magyar publicista jellemzően elnevezte. Néhány száz holdnyi birtok, a kutyabőr s az ösök vármegyei érdemei képezik a nimbust, mely föl-kent fejük körül sugárzik. A legközelebbi faluig a legjobb útban sem megy másként mint — négyessel. Hajdan, a „tekintetes karok és rendek“ fénykorában tekintélyes emberek, napjainkban azonban a haladás szilaj röptű paripával, a táblabírói copfoskodás Rosinante-ján

lovagolva, versenyezni nem bírván, e feletti bosszúságokban a demokratiába kapaszkodtak. Csemegéjük ugyancsak a népszerűség, továbbá az uralomvágy s a nagyságos czím. A népszerűséget a demokrata körben, az uralmat a vármegye zöld asztalánál, a nagyságos címet pedig — köcsisuktól élvezik.

Az ál-democratia ezen emberei összevéve teszik ki azokat, kik öökké a demokratiát, a szabadságot, az egyenlőséget kiabálják. Ezen emberek azok, kik a szabadelvűség egyedüli képviselőinek tartva magukat, gőgös hánytorgatással s megvetéssel mutogatnak azokra, kik kevesebb zajjal, de biztosabb öntudattal, nem féltelenkedve, de megfontolva szolgálják a demokratia szent ügyét. A demokratia ezen kinövésai között találhatók fel azok, kik irigy bosszankodással tekintenek mindazon felettük magasan álló egyénekre, kiket akár érdemek tekintetében, akár anyagi jólét vagy értelmi fenségben utolérni nem bírnak. Ezen emberekre — s itt együtt kívánom értetni a szélsőségek nálunk fellelhető valamennyi elemeit — szóról szóra ráillik az, mit Haslitt, egy angol író, a republikánusok leg-aljabb árnyéklatára mond: „Ez minden felsőbb-séget gyűlöli; nem azért, mintha ez nem volna megérdemlett, sőt minél inkább megérdemlett, annál inkább gyűlöli; — féltékeny minden rangkülönbség, főképen olyan iránt, mely nagy tehetségeken és az álladalomnak tett szolgálton alapszik. Lekötelezésekért, melyek mindig némi érzetet az alárendeltségnek ébresztik fel a lekötözöttben — hálátlansággal fizet, sőt a hibák és bántalmak nagylelkű megbocsátását is büntetnek tartja, mert ez kitűnő jellemnek és erénynek jele. . . . A sikert ők még saját ügyökben sem tűrhetik s inkább veszni hagyják azt, sem hogy a magas tehetségek által — kiket azért gyűlölnék, mert nem tagadhatják meg tőlök a csodálatot — vezettetni hagynák magukat. A népiügy megbukásának egyik nagy oka ama neme a szabadságszeretnek, mely nem egyéb szerenese irigylésnél. . . .“

Es most térjünk át a demokratiát hajhászó de azzal tisztában nem levő, az egyenlőség elvéről kevés vagy nagyon sajátos fogalommal bíró azon elemre, mely a politikai kalandorok elég biztos támasza, s a parvenu-k egy sajátos faja emelkedésének első lépésőjeül szolgál s megvetés és gyűlölet helyett, őszinte sajnálkozásunkra érdemes.

Szegény, félrevezetett polgártársainkat — a köznép egy nagy részét értem. — Ők ápolják öntudatlanul ál-demokratáinkat; ők szolgálnak piedestálul arra, hogy azok reájuk támaszkodva önzés és badarsággal vegyült tanaikat teli szájjal szórhassák széjjel; sötétséget terjesztvén azon osztály körében, melynek — fájdalom — úgy látszik még sok csalódás van fenntartva arra, hogy hamis profétáit felismerhesse.

Még alig két évtizede annak, hogy a „miserable plebs contribuens“ megalázó jellegét levették; a visszaemlékezés sokkal élénkebb, sem hogy már elfeledte volna a multakban osztályrészeül jutott helyzetet és sokkal frisebb a forradás, semhogy azt a bizalom és kibékülési hajlam megingatása nélkül érinteni lehetne. De mit törődnek ezzel a „demokraták“? — Ők nem felvilágosítani — sötétséget terjesztetni; nem rendet s kibékülést — zavart s egyenlenséget

A lap mai számához jövő évi „Előfizetési felhívás“unk van mellékelve.

akarnak: céljuk, szorosan én-jükhöz nőtt érdekké ugy hozván magával.

Hirlapirodalom s egyesülési jog újabb időkben erre használtattak fel. Hirlapirodalom némely közege mint büzös csatorna által árasztotta el a nép badarság, áligazságok és sokszor az erkölcsiséget is veszélyeztető tanokkal; egyesülési jog szolgált alkalmul, hogy vele visszaélések követessenek el: az ugynevezett demokrata körök mindannyi fókuszál szolgálván a socialismus és daemagogia veszélyes tanainak.

És a nép — rövidebb látókörénél, ismeretétől kézagos voltánál, a helyzet újdonsága s következtve szokatlanságánál fogva; a nép, mely anyai fogékonyságot tanusít rendszerint a tetszetős, a csillámló s mindenekfelett a képzelemhez szóló iránt: a nép, mondom, örömet követi apostolai nyomdokait; pedig a következők nagyon lehűtők, sokszor szomorúak. De ezekben az apostolok nem, csak követők, s ezek a józanabbak, nem ezen tanok iskolájához tartozók is osztoznak, az az isszák meg a hinár levét. Az apostolok kellő időben gondoskodnak saját becses bőrükéről. Ezt a tapasztalás már sokszor — s nálunk magyaroknál különösen igazolta.

Az egyszerű földmivesnek nagyon kevés kell, hogy a helyzet felől zavart fogalmat alkosson magának. Alig tette őt szabaddá a törvényhozás, a hosszú századokon át viselt nyomás sulya alól, alig lett a haza egyenjogú polgárává: a felkorbácsolt szénvedélyek a védelmi s polgár-háboru viharos tengerén találta magát. Alig multak el a vihart követett önkény mindnyájunkat lesújtó évei; alig kezdett hazánk addig borus láthatárán az újra-ébredés első hajnalpirja derengeni: a kiküzdött nemzetjog diadalát maguknak a haza fiainak egymásközi meghasonlásával kellett elhomályosítva látnia. Két táborot látott egymással szembe állani. Deák- és balpártnak nevezte el őket a közvélemény. Mindkettő harcolt: egyik diadalt aratott elvei fennmaradása, másik elvei diadalra juttatásáért. A harc erős, szenvedélyességbe átsapó volt, s máig is tart. A gyanúsítás piszkos fegyvere is felemeltetett e harcban: az egyik párt egyik árnyalata a hazaárulás rut bélyegét igyekezett rásütni ellenfelére, a nemzeti jogok szándokos felaldozásával vádolva azt. A honfírdemek magas polcán álló férfiak köztiszteletben részesülő nevei sárba tapostattak; s mindez még azzal is tetéztetett, hogy a törvényhozó testület nagy többségének politikai iránya gyanúsított, s ekként közvetve a törvényhozó testület mindegyikét álló tekintélye is megsértetett.

És a gyanúsító mivel sem törődő kiméletlen politika némely emberei mind ezen üzelmeket részben a demokracia leplébe burkolni s a demokratiai törekvésekkel identifikálni igyekeznek!

Az egyszerű földmives pedig mindezeket saját szemével látta, saját füleivel hallotta. Valjon épülésére válhatott-e mindez korlátozottabb felfogásának; valjon hazánk átalakulási viszonyai között a helyzet tisztázására vagy könnyítésére; valjon az életbe léptetett vagy ezután életbe léptetendő intézmények szilárdítására, a közrend fenntartására, a honpolgároknak annyira kívánatos egyetértésének elérésére szolgálnak-e, s valjon végre a józan demokracia fejlődésének hasznára válnak-e hasonló üzelmek?

A felelet magától jön: nem. Ime ezek azon jelenségek, melyek a józan értelemben vett demokraciának hazánkban érvényrejutását kétségessé teszik. Sok nagyobb és kisebb rendű fonákosság van még ezeken kívül, mely méltán foglal helyet a felsoroltak között; de sem a tárgy maga nem annyira vonzó, hogy hosszabb ideig foglalkozzunk vele, sem pedig e lapok szűk tere ezt tennünk nem engedi.

Talán azt fogják Önök mondani: nagyon sötét szemüvegen nézzük az eseményeket; a rajz s az aggodalmak tulzottak. Adja az ég, hogy ugy legyen; részünkről azonban megjegyezzük, hogy a rózsaszínű szemüveget sokszor szemünk elé illesztettük már akkor is, midőn csak fekete tárgyak állottak előttünk. Az optimizmus többet ártott már nekünk a pessimizmusnál, s az előbbeni inkább gyöngeségünk mint az utóbbi.

S így minden optimizmustól menten megvagyunk győződve arról, hogy ha az átmenet ideje véget ér; ha rendezett, benső viszonyainknak szilárd alapokat kölcsönző állapotba jutunk, midőn részint a törvényhozás üdvös működése, részint a jobb erősebb sorakozása napjaink vajjudó kérdéseinek biztos megoldását eredményezze, a féktelen s kicsapongásra hajló elemek hatásának határt szab, — szóval, ha az átmenet vajjudásain szerencsésen keresztül estünk: a józan demokracia haladás nálunk is ép ugy megfogja teremni áldásos gyümölcseit, mint a mint megtermé azt már azon alkotmányos államokban, melyeket e tekintetben példák gyanánt szoktak fennen említeni.

Addig is pedig, míg ez idő bekövetkeznék, igyekezzünk, igyekezzünk mind azok, kik hivatalva vannak rá, köznépünk félrevezetett részének jó utra térését, az egyetértés s kölcsönös bizalom azon fokát lehetővé tenni, mely mindennemű cél elérésére föltétlenül szükséges. Vétközzük le azon haláttan sötét veszélyes tét-

lenséget, mely nagy részt okozója a közéletünkben felmerült viasz jelenségeknek. Egy elfoglalt csatater meghódítása sok áldozat és nehézséggel jár ugyan, de ez ne tartóztasson vissza senkit a küzdelemtől: a teljesített polgári kötelesség felemelő öntudata mindent kárpótolni fog.

Haladjunk előre a mivelődés nemes pályáján. A munka becsületes ösztönében a kölcsönös támogatásban, a törvények tiszteletében s önzetlen hazafiság érdemében ne hagyjuk magunkat felülmulni: ezekben keressük a demokracia felvirágzását hazánkban s ily értelemben legyünk demokraták.

Gyulai levelek.

I.

Midőn a „Békes“ két havi sikerdes fennállása óta, e megye több helyeiről hozott közléseket, annak tisztelt olvasóközönsége méltán eledálkozhatik azon, hogy épen megjelenése helyéről — a megye székhelyéről — hallgat, s azon gondolatra jöhet, hogy városunkban vagy nem fordulnak elő oly dolgok, melyek a hirlapi közlésre érdemesek, vagy körünkben minden oly rendén van, hogy ahhoz hozzászólni már nem is lehet, vagy pedig, hogy sokkal magasabban repked tevékenységünk a politikai élet légkörében, semmint ily kicsinységekkel bibelődjünk.

Megvallom, sokkal jobban szerettem volna, ha városi ügyeinkről — a jelenben is — egy több idővel rendelkező és avatottabb tollal bíró egyén, elmélkedik, ki városunk lakossága közt többet forgolódva, annak ügyeit, bajait jobban ismerve sikerültebb közleményeket is hozhat, — addig míg e tért más foglalja el engedjen t. szerkesztő ur a „Békes“ hasábjain az én igénytelen-ségemnek egy kis helyet, ha ugy hébe-hóba penám végét tintába mártogatni kedvem kerekedne.

Hogy városunk érdemes tanácsa a hozzáférhetlenség véleményéről önmaga lemondott s a saját jelenleg egy kissé respectálja, arról meggyőződtem a t. bíró és város gazda uraknak következő, e lapok hasábjain is valóban közlésre méltó szavaiból: „Mi örvendünk annak, ha a községi ügyek körüli eljárásunk polgártársaink által figyelemmel kísértetik, s gyarló emberek lévén, netalán tévedéseinkben helyreigazítást köszönettel fogadjuk.“ — Valóban szép szavak, becsületére válnak a fogalmazó jegyzőnek, és még inkább becsületére fognak válni Gyula városi érdemes tanácsának, ha jövőben azokat követi is. — De emlékezzenek csak vissza arra az ominosus erdész-csész ügyre, ha jól emlékszem 1868.

TÁRCZA.

A tornászat fontossága és tornászati teendőink Békésmegyében.

Mojsisovics Vilmostól.

(Folytatás.)

Adatok a tornászat magyarországi történetéhez.

A magyar törvényhozásnak ezen ténye — mely által nemzetünk egyetemes testi nevelése és harczképesítése elodázhatlan korszerűségként jelezte — nem csak a mai kor színvonalán áll s magyarhoni tornászatunk történelmének legfényesebb lapját képezi, hanem egyttal ki is jelöli azon utat, melyen haladva a haza polgárainak egyetemes és buzgó közreműködésével a testi nevelés és harczképesítés újabbkori rendszerét nemzetünk életébe átültethetjük és azt szilárd alapokra fektethetjük.

Országgyűlésünk ezen nagy horderejű intézkedését állam-életünk összes tényezői nemcsak sóvárogva várták, de sürgetve követelék is.

Mert ha volt valaha és van jelenleg ország, hol a nép testi nevelésének ügye — egyéni, társadalmi, nemzetgazdászati és állami szempontból — a közélet leghathatósabb és legéletbevágóbb tényezői egyikének tekinthető — ugy az bizonyára és első sorban Magyarország.

Nincs állam, hol a nép testi ereje — nyomasztó közterhei s kedvezőtlen munkaviszonyai közepette — rendtelenebb és rendkívülibb mértékben vétetnék igénybe, mint külterjesen gazdálkodó hazánkban.

Alig van állam, hol az emberi testszervezet kártékonyabb égalji befolyások alatt állana, mint időjárás végletekben oly gazdag hazánkban.

Nincs ország, hol a munkás kezekben hiány oly annyira érezhető volna s hol a nemzetgazdászati összes érdekek a nemzeti munkaképesség fokozását és gyarapítását oly sürgősen követelnék, mint épen magyar hazánkban.

Végre alig van ország, hol földirati fekvés, politikai határok és nemzetközi viszonyok miatt az ország függetlensége, nemzeti önállása és országos közvagyonja nehezebben megvédhető és fentartható volna, mint fájdalom, Magyarországon.

Általános ismeretes fajunk szaporatlansága s valóban, ha a statistikának erre vonatkozó adatait egybevetjük, azon meggyőződésre jutunk, miszerint alig van ország, hol a születési és halálzási arányszámok, de leginkább a gyermekek halálzási viszonyai oly megdöbbentő módon kedvezőtlenek volnának, mint épen Magyarországon.

Míg Belgiumban minden 45 lélekre esik egy halálzás, Angliában 43, Svajczban 42, Franciaországban 41, Poroszországban 34-re, addig Magyarországon minden 28 lélekre egy.

Még inkább megdöbbentő honfi érzetünket a nemzetünk virágát, reményét képező gyermekek halálzási viszonyainak áttekintése.

Míg t. i. az élve született gyermekek közül az első éves korban meghal Svajczban 16%, Belgiumban 19%, Poroszországban 20%, Franciaországban 21%, Angliában 25%, addig a magyar államban meghal 31%.

S míg az 5 éven aluli gyermekek közül egy évben meghal Angliában 6%, Belgiumban 7%, Franciaországban 7%, Poroszországban 8%, addig a Magyar-Osztrák birodalomban elhal 11%.

Hol rejlik ezen nemzeti létünk fáján és virágán oly megdöbbentő módon pusztító baj kuforrása? mi okozza testszervezetünk ezen — fa-

junk szaporodását gátló — rendkívüli hullatagságát?

Tagadhatlan, miszerint égalji végletek, mint mértéktelen fagy és forróság s ezeknek gyakori hirtelen változatai által, Magyarhon lakosainak testszervezete sokkal többet szenved, mint földirati fekvése folytán szenvednie kellene, miután a nyári és téli középmejsék közti különbség, Magyarországon 17° fokra rug, míg az Svajczban csak 14°, Németországban 13°, Franciaországban 12°, Angliában pedig 8° fokot tesz;

Végre tagadhatlan — és ezt Ditz Henrich „A magyar mezőgazdaság“ című munkájában is beismeri — miszerint külterjes gazdálkodásunkban gyakran rohamosan előgördülő akadályok és nehézségek leküzdése nagyobb erőfeszítéssel jár s a nép testszervezetét erősebben rongálja, semmint azt, a mezei gazdálkodás munka felosztásának rendesebb viszonyai közt, más nemzeteknél, tapasztaljuk;

Mindez tagadhatatlan s nemzetünknek a halandóságot — testszervezetének gyakoribb és rendkívülibb erőfeszítései miatt — igen is előmozdító körülmény: mindazáltal a baj legjelentékenyebb és legvalószínű oka, a nép testi nevelésének tökéletes elhanyagolásában keresendő.

Ezen körülmény okozza azt, hogy a gyenge test, a külső kártékony befolyások iránt fogékonyabb, a sulyosabb munka terhe alatt hamarabb roskadozik, nagyobb mérvű elhasználásnak van alája vetve s végre okozza azt, hogy elerőtlenedett, elcsenevészett törzséből csak egy — a szülék testi hibáinak összegét magában öszpon-tosító — hulltag satnya ivadék származhatik, mely égalji, munkálkodási és népnevelési kedvezőtlen viszonyaink közepette, oly nagy mérvben szolgáltatja a halálnak korai adóját!

Hangsúlyozám fentebb a nép testi nevelésének nemzetgazdászati fontosságát is s hogy an-

év nyarán, egy képviselői gyűlés alkalmával, midőn a képviselőnek egy része az elbocsátott erdész helyett egy más szakértő erdészt óhajtott felfogadni, míg önök s a pártjukon levő képviselői többség a most hinarba esett csósznek erdészeti tudományát egéig magasztalták és dacára a boldog emlékü Bodoky Károly ur által felállított megczáfóthatlan érvnek a csósz rangja és fizetése megtartásával erdésznek deklarálták, pedig ha jól tudom, a mint akkor a csósz vádolta az erdészt, úgy az erdész sem maradt adós vádjával a csósz ellen.

De hagyjuk az erdészt is, meg a csósz a maga bajával bibelődni, az egyiket Gyula város képviselői többségének nézete, a másikat Békés megye bünyenyitő törvényszéke ítélte el; a tanács Majordomusai nyilatkozata többi részére pedig feleljen a megczáfólni igyekezett cikkíró; — én részemről csak az idézett czáfolat gyönyörű soraiba kapaszkodom, s óhajtom: „Vajha! Gyula városa érdemes tanácsa már a közel jövőben megmutatná, hogy az általa közzétett gyöngysorok nem csak a papíron, de a valóságban is tényleg szerepelnek!” — Ép ez okból fordítson egy kis figyelmet következő soraimra:

Rég az ideje, hogy ily mindenkit bosszantó elázott öszüink volt, nem csak a kupeczek, de az égneek könnyei is folyton csorognak: valamikor egy pár évvel ezelőtt ennek a régóta bokáig érő sárral borított vásártéri városrésznél is eszébe jutott, hogy a pallókon kisebb a sár, mint a drága pénzen készített, de soha sem takarított kövezeten, hozzáfogott kollektálni, összecsapott egy kis összeget s kérte a tanácsot, hogy azokból a téglá elöl fölszedett pallókból juttasson neki is egy részecskét. — Az ígéret meglett. Évek jöttek, évek tuntek, s az évekkal az ígéretet tevő városi tanács is letűnt a „nagy ház” emeletéről, de az az ígért és dotált palló sehogy sem akart eltérbe nyomulni. — Egyszerre csak egy este a collectansok baltenyere viszkedett, azt pedig mindenki még dédanyjától hallotta, hogy ily alkalommal pénzt várhat az ember, és imé másnap reggel hozzák azt az évek előtt pallóra szánt pénzt azon resolútióval. „Tisztelt polgártársak! miután évek hosszú során át, emberemlékezet óta a sárba szoktak czammogni, czammogjanak továbbra is, mert mi az ősi szokásunk kegyeletos tisztelői vagyunk.” — És czammog a vásártéri frekventzia most is az ösöktől öröklött sárban, — hogy meddig? az a jövő titkában rejlik.

Egy kis körültekintő gondosság, egy kis jóakarát önök részéről uraim végét vetné eme vá-

rosrész méltányos és jogos panaszának; gondolják meg, hogy ama részen nagy adóval sújtott polgártársaik laknak, kiknek jövedelme, kivált ily hetek, sőt maholnap havak óta tartó sárban, a semmivel vetekedik, ne engedjék azt, hogy hivatalos működésüket a közönyösség vádjára sújtassa, mert ki tudja, nem akad-e majd valaki, ki a közönyösség alatt tehetetlenséget vagy rozszakaratot sejtend.

Nézzünk tovább. — Nehány nap előtt a német városra átmenő Körös hídnak két végén a föld a folyó medrébe kezdett omlani a hid egész szélességében. Egypár napig isten örzött mindenkit a szerencsétlenségtől, azután az egyik és a másik végébe egypár kéve rőzsét hánytak és avval elég volt téve a galibának; de a hid karfájának végén a keskeny, egy szál gyalog palló mellett most is tátongnak az omlás mélyedései az egyik, — az áradt Körösnek hullámai a másik oldalon, karfa nincs, nem is volt, ki tudja mikor lesz; e nyálkás időben egy vi- gyázatlan lépés által mily könnyen törheti valaki lábát, vagy vehet egy akaratlan zuhanyt. Vannak gyermekeink, a gondos szüle nem félteti-e őket, ha iskolába küldi, vagy onnan vissza várja, hogy egy szórakozott tekintet a Körös hullámaiba temeti őket? — Vagy az érdemes tanács apáinak nincsenek gyermekeik, kik ez uton járnak??

Fordítsák Önök uraim figyelmüket Gyula város józan gondolkodású és értelmes polgárainak óhajására, — tegyék azt a mit tenniük kell és lehet; — legyenek következetesek e cikk elején jelzett, mindenki által örömmel olvasott szavaikra, és higgyék meg tisztelve lesznek mindenkitől pártkülönbség nélkül.

Egy civis.

A dalmátiai fölkelés

legyőzése nem oly könnyű feladat, mint eleinte hitték. A felkelőknek ezer meg ezer vára van ama sziklás hegységek között, melyek bevétele sok véráldozatot igényel s hadseregeink jelentékeny vereségeket szenvedtek. A magyar katonaság elszánt hősiességgel harcol; de sokan is hullnak el közülök. A fölkelők vadon rohanják meg a visszavonuló csapatokat s a sebesülteket sőt halottakat is megcsontgatják.

A békés kiegyenlítési törekvések híre, egyébiránt újból fölmerült; a felkelőket szép szerivel akarnák rávenni fegyverek letételére. A király Triesztbe érkeztek e tárgyban érkezel-

fog tartatni, melyre jelentéstétel végett Wagner és Auersperg tábornokok is meghívatnak, továbbá részt fognak venni ez értekezletben a magyar s az osztrák honvédelmi ministerek is. — Bécsi hírek szerint a fölkelés színhelyén levő összes hadseregek másokkal cseréltetnek fel s az ismert Deutschmeister ezred már legközelebb Dalmáciába fog menni. Ugyan e hírek szerint Rodich tábornok s Erdély katonai parancsnoka Nagy-Szebenből Bécsbe hivatott, s miután Philippovics tábornok a parancsnokság elvállalására tett ajánlatot visszautasítá — az leend Auersperg utóda a dalmátiai főparancsnokságban.

Ujdonságok.

Mai számunkhoz van csatolva jövő évi előfizetési felhívásunk. Ajánljuk azt a tisztelt közönség becses figyelmébe azon megjegyzéssel, hogy miután lapunk kiállítása tetemes költségekkel jár, felette kívánatos, hogy az előfizetők még e hó folytán beküldessenek, hogy a nyomtatandó példányok száma iránt kellő időben tájékozva lehessünk.

— A „Békes” 6., 7. és 8. ik számaiban közölt csabai tanügyi-levél, nem Szemián Dániel szarvasi gymnasiumi tanár, hanem Szemián Sámuel úr tollából ered; mit ezennel utólag, Szarvasról vett felhívás folytán, készséggel fölemlítünk.

* Az árvizek még nem húzódtak el vidékünkől és folytonos aggodalommal töltik el a kedélyeket. Az utóbbi napokban egy számos tagból álló ügynevezett árvízi vész-bizottmány alakított, melynek feladata a vész tartama alatt mindazon intézkedések megtétele, melyek a veszély netáni nagyobbodását akadályozzák. Vannak e bizottságnak külső felügyelő biztosai is, kik a romboló elem vagy még a veszély előtt magánosok által — elég hibásan — megromlott vagy lehuzott végtagok helyrehozása és kijavítása felett örködnek. Ezen helyrehozási munkálatok teljesítésére a város lakosai 5-férfyi büntetés terhe alatt köteleztetnek, s a munkálatok teljesítésére a kirendelések város-tizedenként esőtörtökön fogantatba is vétettek.

— A megye első alispánja már kibocsátotta felhívását, a rendes évnegyedes, e hó 13-án megtartandó megye bizottmányi közgyűlésre. Ha az utak ilyenek maradnak, mehezen lesz valami népes közgyűlésünk; ha csak a meghívóban első helyre illesztett, sokhelyt szerencsétlenül járt híres bihari petíció sorsa iránti érdeklődés nem esinál concurrentiát.

nak életbeléptetését közzgazdászati érdekeink sür- gősen követelik.

Ez pedig nagyon természetes. Mert ha van országos nagy teher, mely által nemzetgazdász- tunk összes ágaira érzékeny nyomás gyakorol- tatik, úgy az bizonyára a hadsereg! Mig egyrés- zről az ifjuság színét épen azon térről vonja el, melyen mint az általános jólét és virágzás egyik tényezője, a békés polgár legszebb hazafiai kö- telmeit vala lerovandó — s mezei gazdalkodá- sunk kiszámíthatlan kárával, a munkás kezek- ben hiányt nagy mérvben növeli: addig czí- ra, nehézkes és improductiv intézményében, az ország lakosaira a legsúlyosabb terheket is rója.

Ezen teher pedig annál súlyosabb, minél in- kább közeledik a védrendszer, az állandó had- seregek rendszeréhez s annál elviselhetőbb és könnyebb, minél inkább simul az újabb kor- hovédelmi rendszeréhez, mely ismét annál töké- letesebb s a közzgazdászatra annál kevesebb ter- het rozó, minél rövidebb szolgálati időtartamot köt ki.

E helyt egy fontos körülményt hangsúlyoz- nom kell, t. i. mig az állandó hadsereg ren- dszere az egyént költséges és hosszúra nyújtott időtartam alatt kívánja védképesíteni: addig az olesóbb honvédelmi rendszer feltételül tüzi ki, miszerint a keretébe csoportosított ifju véderők bizonyos mérvben már harcoképesítve s a rövid szolgálati időtartamra jó előre nevelve legyenek. Ezen rendszer tehát az összes védköteles ifjuság elő- leges testi nevelését és rendszeres harcoképesítését, nemcsak megkívánja, hanem azt, mint életföltételt és valódi alapot határozottan meg is követeli.

Mert olcsó, czélszerű, rövid szolgálati időtar- tamu s mindemellett a honvédelem magas ér- dekeinek megfelelő védrendszer, a nép egye- temes testi nevelés és előleges harcoképesítése nélkül, képzelni sem lehet.

Szükséges tehát miszerint minden oly állam- ban, hol a honvédelem legújabb rendszere elfo-

gadtatott, a nép testi nevelése és előleges harc- képesítés lehető legszelesb alapokra fektetessék, hogy ez által az egy éves szolgálat nagyhord- erejű rendszerét mielőbb behozni lehessen.

Fentebb — a tornászati történelmében — kiemelém, miszerint az egy éves honvédszolgá- lat eszméje — tekintettel a németországi ma- gas fejlettségű tornászatra, mindinkább nyer nép- szerűségében s hogy annak életbeléptetése — a német ifjuság előleges testi nevelése és harc- képesítése folytán — csak idő kérdése.

Ha azonban az egy éves honvédszolgálat ren- dszere a sokkal népesebb Németországban is, mint korszerűség és közzgazdászati követelmény jelez- tetik, akkor az, gyérnépességű s munkás kezek hiányában szenvedő Magyar hazánkban, valóban a legnagyobb fontosságú ügy és oda kell törek- kedniünk, miszerint az ifjuságot — a tornászati erélyes és egyetemes életbeléptetése által — az egy éves honvédszolgálatra neveljük és képe- sítsük s ez által honatyáinknak, a legújabban szentesített honvédelmi törvények czélszerűbb és korszerűbb átalakítására, mielőbb alkalmat és módot szolgáltatassunk.

Ditz Henrik, a magyar mezőgazdaság czimti munkájában megjegyzi, miszerint „Magyarország politikai és nemzeti jövője, egyedül nemzetgazdasága virágzásában nyerhetendő állandóságot.”

Ügyhiszem, ezen igazság mélységéről mind- nyáján megvagyunk győződve. De éppen ezért oda is kell hatnunk, miszerint az olesó és rövid szolgálati időtartamra szorított honvédelmi rendszer életbeléptetése által a munkás ke- zekbeni hiányon segítve, a nemzeti munkaképe- ség gyarapítva lehessen s hogy nemzetünk leg- productivebb része, házi tűzhelyénél családja körében, a társadalmi élet békés teendői közt, fokozott erővel és képességgel láthatson, mind- azon feladatok sikerdús megoldásához, melyek- től függ nemzetgazdaságunk virágzása s ez ál- tal hazánk szellemi és anyagi jobbléte.

Hangsúlyozám fentebb, a nép testi nevelését és harcoképesítését, *politikai indokokból* is.

Már az ösök nehéz küzdelmek közepette sze- reztek meg e hazát és az utódok drága véren tartották fel azt. Ki tudja, mit hoz a jövő s mi sors várakozik az ivadék nemzetre?

E perczen a béke olajága hajlik hazánk fö- lé. Kiki hivatása után lát, végzi a békés pol- gárnak hasznos teendőit. Munkáskezek milliói sürögnek hazánk anyagi és szellemi fölvirágoz- tatásán. Szaporodik a nemzeti közzvagyon s mind- inkább becsesebb, értékesebb és szentebb lett azon drága kincs, melyet a „haza” magasztos fogalmában birunk.

Ki tudja meddig tarthat ez így, s hogy ré- sen álló ellenségeink orvokze mikor nyul ki nemzeti közkinceseink elrablására s mikor huz- zák meg nemzeti létünk és szabadságunk fö- lött a halál harangot, melynek vészajtó hang- jai hazánk öszves fegyverképes férfiaiat védelmi szent harcba intendik?

Az idők viszonya és helyzetünk komolysága ávatosságra int s gyors és erélyes intézkedése- ket követel. Követeli azt, miszerint a nép testi nevelése és harcoképesítése érdekében alkotott és szentesített nyert törvényeink, mielőbb a nép- életébe ültessenek át s közös erővel, hazafias buzgó törekvések közt hozzunk létre egy oly nemzeti intézményt, mely hazánk, szabadságunk és függetlenségünk védköteles férfiai a honvéde- lem komoly harcra képezi és előkészíti s mely intézménynek gyámolítása, kinek-kinek legszentebb honfi köteletségében áll.

A honatyák pedig az által, hogy nemzetünk testi nevelésének és harcoképesítésének ügyét, szentesített törvényekbe iktatták, böles belátá- suk és hazaszeretettük legfényesebb és legkor- szerűbb tanubizonyosságait tevék le!

(Vége következtek.)

— **A megyei börtönben** letartóztatva levő rabok jövő 1870-ik évre élelmezése iránt mult szerdán tartott meg az árlejtés a megye tere-mében. A csekély számmal jelen volt árlejtők közül Fraller József helybeli pékmester vállalta el az élelmezést legolcsóbb áron, vagy is az előszabott étrend szerint fejenként járó egy adag főtt-ételt s egy font kenyert 12 krral számítva.

— **Alkalmunk volt** a városunkban tartózkodó honvédség gyakorlatait szemlélni. Honvédekink dicséretes előhaladásáról tanuskodnak ügyesen s kellő mértékben kivitt katonai mozdulataik, s örömmel szállja meg önkéntlenül a néző kebelét a „magyar katonák“ láttára, kik hogy annak idejében a haza ellenségeivel szemben is fenn tudják tartani elődeik harci dicsőségét — szívünk leghőbb óhajtása.

(!) **Mult hétfőn Boros Mihály** asztalos legény helyben mestere lakásán, hihetőleg élet-untságból felakasztotta magát; a szerencsétlen tette elkövetése után csak néhány órával később találták meg a színen a gerendán lógva. — **Mestere** a város előljáróságát tudósítá az esetről s az intézkedés meg is lön téve — békési módra — a szerencsétlen hullája elvitelére t. i. megjelent a gyepmester és az orvos jelenlétében felrakta a kocsi s vitte a kórházba. — **Békésen** taval ély eljárás tanusítottak egy öngyilkos kereskedő segéd iránt, a fővárosi lapok meg is rótták az illetőket; nem tudom a mi tanácsunk nem-e tőlük tanulta az eljárást? ha tőlük tanulta, ne köszönje meg, mert korunk emberségesebb fogalmaival egyáltalában nem férhető össze, hogy öngyilkosok hullája a gyepmester kezébe kerüljön, annál is inkább mert tekintélyes orvosok véleménye szerint az öngyilkosság zavart elméjű állapotban követtetik el, az itt említett szerencsétlen pedig életében is az együgyű, elmezavarodásra hajló emberekhez tartozott, erről bizonyítványt adhat mindenki ki őt ismerte.

— **A képviselőház** legutóbbi tanácskozási tárgyát, a zárszámadásokra vonatkozólag beadott határozati javaslatok képezték, s az ezek felett kifejtett viták nov. 30-án még nem voltak befejezve, azóta azonban hihetőleg véget értek. Az ülések rendszerint felette izgatottak, egyes kérdések felett heves viták fejlenek ki, melyek nem ritkán egetverő zajban végződnek. A buzgóság tehát, úgy látszik, nem hiányzik; csak hogy

sokszor nem elég méltó tárgyak körül nyilatkozik, legtöbbnyire személyes kérdések nem egészen indokolt interpellációk stb. idézvé fel azt. E körülmény ennélfogva — s miután a számtalan elintézésre váró nagyfontosságú kérdések megoldását is hátráltatja — nem igen örvendetes. —

— **A megye és község** rendezése ügyében egybehívott értekezlet tanácskozmányait szorgalmasan folytatja. Sajnáljuk, hogy lapunk szíki tere a megállapodások közlését egyáltalában meg nem engedi.

A nyugdíjasok jegyzéke már a képviselőház asztalán fekszik. Két része van; egyik rész a magyar kincstárt, a másik pedig a közös budgetet terhelő nyugdíjasok névjegyzékét tartalmazza. Az előbbieket 436,654 ft 10 krra, az utóbbiak 1,214,445 ft 18 krra kerülnek a két állami kincstárának.

— **Pesti lapok** írják, hogy a herceg Eszterházy-család megbízta a földhitel-intézetet, miszerint a jelenleg Pesten az akademiái palotában levő híres Eszterházy-képtárat adja el Franciaországba és Hollandiába. Ha e hír valósul, akkor nagy csapás éri közművelődésünket.

— **Róza Sándor** bandájának utolsó tagját: Gyurisics József röszei lakost is elfogták Belgrádon, hova fél év előtt menekült, és Szegedre szállították.

— **A pesti nemzeti színház** szervezése ügyében a belügyminister által képviselők, írók és művészekből alakított bizottmány, hétfőn tartá első összejövetelét a belügyminister lakásán hol a tanácskozmányt vidám kedéllyel s toastokkal fűszerezett ebéd fejezte be. A bizottmány elnökeül gróf Károlyi Györgyöt, alelnökül pedig báró Podmaniczky Frigyeszt választá meg tagjai közül.

— **A deákpárt veterán organuma**, a „Pesti Napló“ megifjodott, a mennyiben az ifju szellemü szabadelvü irányu „Századunk“ beléje olvadt. Főszerkesztője báró Kemény Zsigmond, szerkesztője Urházy György.

— **Azon minapi** — lapunk 8-dik számában is közlött hirt — hogy Szegeden ismét 2 tanya raboltatott ki, akként igazítjuk helyre, hogy nem 5, hanem csak egy házat ástak ki s egy tehenet vittek el; de a tettes már börtönben várja büntetését.

A békésmegyei gazd. egyeslet csabai 16 holdas kertjére kertész kerestetik. Fizetése: lakás és 1 hold konyha és virág kert szabad haszná-lata, évi 400 ft és a haszon fele. Tartozik a kerttet maga, vagy saját költségén megmunkálni. Jelentkezhetni Laczay József egyll. igazg. alelnök urnál f. é. dec. 12. Csabán.

B-Csaba novemb. 28. 1869.

Mokry Sámuel
titkár.

Hetivásári tudósítás.

Gyula dec. 3. A mai gabona piacra mintegy 60—70 szekér érkezett búzával, új kukuriczával részint helyből, részint a tőzsomszédből; valami 24 ló hátán is hozván szorult emberek 2 vékájával egy zsákban egy lovon búzát, kukuriczáat.

Kelendőség ma is csekély, kivételkép 20 köből prima buza kelt el 9 frtjával, a többi mi elkelt a tiszta búzából 7.50—8.50-ig ment. — A rozst 5.20 — csekély kétszeres 6.50, az árpát 4.20—30 kr, az ó kukuriczáat 5.20 krra tartogatták, de ma nem volt kelendősége, mivel szorult emberek 4.50 kron is adtak ma egészséges új kukuriczáat. Zab ma sem volt.

Káposzta ma nagyon sok volt, egészen 72 szekérral, ára lejobb szállott 1 új frttal száza, ma ismét csak 3—4 frtig kelvén száza, de lassan.

Legtöbbet Békésre vittek csónakokon — nyereszke-désre.

Almát egy pár helybeli kupez oláh Halmágy vidékéről hozott, vékáját a javának 3 frtért adták. Diót ezek csupán 3 vékányit hoztak házi szükségre, ez is rögtön elkelt 3 frtjával vékája.

Hízott sertés 5—600 db lehetett az egész piacon, de a lágy idő miatt nagyon kevés kelt olesó áron is el. A nyári hizásu zsirnak való frtja piacon is, házaknál is 22 krral kel leginkább, a könnyebb lejobb a minőséghez és vételi szerencséhez képest 19—21 krig.

A nyers szalona lassu kelet mellett egy hét óta is vesztetni kezd árából, a vékonyak 23 frt, a középszerűnek 24 frt, a nehézeknek 25 frt levén mázsája, s a fogyasztási adó hol közös, hol az eladóféle magáé lévén, az alkuhoz képest. — Az eső most is esik.

Szerkesztői üzenetek.

Budára. Bocsnát, hogy a kéziratot oly soká hevertjük kiadatlanul, de el voltunk halmozva és sokszor nem saját akaratumk határoz. Legközelebb adni fogjuk. — A számok rendszeren érkeznek-e?

Szarvasra. S. S. urnak. A beküldött czikk szintén a fentebbi okokból késik, de jönni fog. Egy kis tudósítás a szarvasi közletről nagyon el kelne lapunkban; szabad egy ilyet is kérni?

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

HAJÓSSY OTTO.

HIRDETÉSEK?

NAGY FERENCZ

könyvkereskedő Gyulán főut Alcsér (Paulovitz-féle) házban, ajánlja a n. é. közönség becses figyelmébe az alább következő legujabb irodalmi jelenségeket:

Magye rendezés az 1848. év szellemében Toldy Istvántól ára 1.80.

Tornazsebkönyv a tornászat német-magyar műszótárával írta Matolay Elek ára 80 kr.

Szolgabírák és esküttek kézikönyve írta Kassay Adolf 2-ik kiadás 2.40.

Nagy szellemek írta Szana Tamás ára 1.50.

1869. évi törvények gyűjteménye 1-ső fizet 25 kr.

Naptárak 1870-ik évre nagy választásban.

CORVINA kiadásai. Kis naptár 16 kr. Magyar nép naptár 30 kr. Malom alatt Jókai Mórtól 15 kr. **Toronyi Tamás** írta György Deák 8 kr. **Zrinyi Miklós** Szigetvár védője írta György Deák 5 kr. **A fősvény** írta Milesz Béla 15 kr. **Erzsók asszony története** 12 kr. **Dalos könyv** ára 20 kr.

Kölesönkönyvtári havi olvasás díj nov. 1-től kezdve 80 kr, negyedévre 2 frt félévre 3 frt 50 kr.

16)

Fényirdámban

a téli időszakon által, minden időváltozás mellett is, folytonosan felvételeket gyorsan és pontosan, — naponta délelőtt 8 óráig délután 3 óráig teljesítenek. Ugyanint a legkisebb gyermekek fényképezései felvéte-
tetnek.

Weisz Lipót

festész és fényképész, Gyulán nagyó utca 16. sz.

22)

3—3

Eladó gyümölcsfák

Három és négy éves nemesített, válogatott fajú nyári, őszi és téli alma és körte, nem különben kajszibarack fák vannak **Gerlán** az uradalmi fáiskolában, igen olesón, darabonként csak **40 kron** eladók.

Hawlitsek József

21) uradalmi kertész.

Szarvason Izsák Gergelynének. közvetlenül a vár alatt fekvő tanyáján 3000 mázsa tavalyi és idei termésü

Luczerna

széna eladó, — a szénának birkák által a tanyán leendő feletetése megengedtetik.

Bővebb értesítést Szarvason **Izsák Gergely** urtól nyerhető. 19) (3—3)

Nemesített őszi barack oltvány fák jutányos áron kaphatók **Ferentzy Alajos** gyulai kertjében. — Venni szándékozók nevezett tulajdonosnak Gyulán, a főútszán levő fűszer kereskedésében kéretnek jelentkezni.

25) (1—3)